

TATJANA ŠAHHOVSKAJA 60

Meie Tanja

Heal meelel ja rikkalikult kostitab Tanja oma lähemaid töökaaslasi kolmel korral aastas: Kristuse ülestõusmise pühal, aasta tähtsaimal, Tatjana nimepäeval ning oma sünnipäeval. Viimastest ta eriti ei hoolikski, aga teeb seda ikka kolleegide pärast. Nii ka viimati, 21. detsembril 2003, mil sünnipäev oli ümmargune. Avalikust tähelepanust Tanja hoiduks, kuid juubeli puhul saadud tunnustus – Tartu Ülikooli väike medal – oli siiski väga meeldiv. Nii soovikski, et ka juubelikirjutis, millega raamatukogu jäädvustab ajaloole oma

tänu teenekale töötajale, oleks Tanjale meeldiv puudutus.

Tatjana kuulub põlvkonda, kellest paljudel tuli koos perega läbi elada aastatepikkused katsumused, kas siis vanemate või iseenda harituse, tõekspidamiste, töökuse, jõukuse või muul põhjusel. Tema ema oli Petseris kooliõpetaja ja isa õigeusu preester. Sõja ajal põgenes pere Lätimaale. 1945. a isa arreteeriti ja ema tuli järgmisel aastal kahe väikese tütrega Elvasse. Pedagoogitööd sai ta aga alles siis, kui oli oma abielu lahutanud. 1954. a vangilaagrist vabanenud isa saadeti asumisele Bondarka külla Siberis. Kahe aasta pärast võeti isa eriarvelt maha ja ta võis jätkata preestrina Tomski linnas. Sinna suundus koos emaga ka Tanja, õde jäi Tartu ülikooli arstiteadust õppima. 1961. a lõpetas Tanja Tomskis keskkooli. Märkus iseloomustuses, et tütarlaps ei kuulu religioossete vaadete tõttu komsomoli ridadesse, sulges pääsu kõrgkooli ja määras edasise saatuse. Lubades Tomskist lahkuda, saavutas Tanja iseloomustuse muutmise ja alustas samal aastal saksa filoloogia studeerimist Tartu ülikoolis. Õpingute lõpetamisele järgnesid 3 aastat tööd saksa ja vene keele õpetajana Pärnu 4. Keskkoolis.

Nagu hiljem on selgunud, võiks Tatjanal olla minuga 1969. aastast üks kana kitkuda. Kitkunud me teda pole ja ega kanagi õieti ole. Nimelt oli saksa kirjanduse õppejõud Rita Tasa asunud appi ülikooli raamatukogu käsikirjade ja haruldaste raamatute osakonna juhatajale Kaja Noodlale, leidmaks loodavale ametikohale noor saksa filoloog. Tartus kohapeal olles jõudsin mina asjaga ilmselt kiiremini tutvust teha kui teine kutsutu, Tatjana Šahhovskaja Pärnust. See tähendas Tatjanale 8-aastast viivitust KHO-sse jõudmisel, kuid samal ajal väga vajalikku töökogemust raamatukogu kataloogimisosakonnas. Sellele hakkas oluliselt tuginema Tatjana edasine töö vana vene raamatu ja arhiivipäranditega.

Ja nüüd olulisim tema KHO-aastatest. Tatjana Šahhovskaja on ainus kolleeg, kes tunneb meie kogudes leiduvat 16.–18. saj kirillitsatrükist. Nende trüki-kataloogki ilmus 1991. a sellisena, et vääris Fr. Puksoo auhinna. Lisaks meie varadele hõlmab kataloog ka 172 kirillitsatrükist, mis pärast viis aastakümnet kestnud sunnitud võõrsilolekut läksid Tartust tagasi oma päriskoju Petseri kloostrisse. Moskva, ukraina jt varaseid kirillitsatrükiseid on Tatjana tutvustanud konverentsiettekannetes ja artiklites, ka vene vanausuliste käsikirju on ta uurinud ja neist kirjutanud. 19. saj lõpu–20. saj alguskümnendite vene kirjan-dusklassika tuli tal vaatluse alla seetõttu, et väheseid, raamatukogust kaduma kippuvaid trükiseid oli vaja alalhoidmiseks päästa, st tuua KHO-sse.

Kõik need aastad on Tatjana teinud tublit tööd isiku- ja asutusearhiivide arhiveerimisel – viimased poolteist aastakümnet on see olnud tema peamine töö ja ta on sel alal saanud tõeliseks asjatundjaks. Töö professorite Juri Lotmani ja Zara Mintsu käsikirjapärandiga, kõige mahukamaga, vältas neli aastat. See andis rõõmu ja rahuldust uuest töökvaliteedist kirjavahetuse elektroonilise andmebaasi koostamisel. Olenevalt materjalide mahust korrastab Tatjana aastas 4–6 arhiivipärandit, koostab arhiivinimistud ja elektronkataloogis kollektsiooni-, võimalusel ka üksiksäilikute kirjed.

Pikaajalise kogemusega lahendab Tatjana tööprobleeme konstruktiivselt ja kiirelt ning õpetab arukalt teisi. “Range õpetaja” käe all on tehtud elektronkataloogi autograafide kohta üle 5000 kirje. Tatjana töövõime tõttu on temaga midagi koos tehes, tema kirjatõid toimetades alatasa oht jääda talle jalgu või tema kõrval jänni.

Inimesena on Tatjana abivalmis, sõbralik, ustav, seltsiv ja lõbus kaaslane. Usk ja kaine mõistus aitavad tal tuua ebakindlaid ja õnnetuid tagasi reaalsusse ning maandada nende pingeid. Aga ise maandab ta end kriminaalromaanide lugemisega!

Õnne ja õnnestumisi Sulle, Tanja! Et oleme koos sada puuda soola ära söönud, siis jääd meile ka saabunud elukümnendil ikka Tanjaks. Tatjana või Tatjana Konstantinovna oled Sa vaid väga rangetel või otse vastupidi, eriti helladel hetkedel.

Sõprade nimel Sulle parimat soovides Mare